

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»

ІХ ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО - ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА: ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА
ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ»

30 квітня 2025 року

Одеса

УДК 321(477)(063)

С91

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(№ 17 від 26 червня 2025 року)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Музиченко Г. В. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Долженков О. Ф. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Каменчук Т.О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Проноза І.І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса 30 квітня 2025 року. Одеса ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», центр соціально-політичних досліджень «POLITICUS», 2025. 253с.

УДК 321(477)(063)

С91

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2025

© Центр соціально-політичних досліджень «POLITICUS», 2025

41. Сокур О. В. ПАРТІЙНИЙ ДИСКУРС ЩОДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ 201
42. Таргоніна М. М., Проноза І. І. ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У ПУБЛІЧНОМУ ДИСКУРСІ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ЗМІН ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ 205
43. Толмачевська Є. С., Скриль С. А. ГЕОПОЛІТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК ВИКЛИК НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕЦИ УКРАЇНИ 208
44. Хлівнюк Т. П. ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ 214
45. Чекмарьова Л. Ю. ПЕРЕХІДНЕ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ ВИКЛИКИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ ТА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ 217
46. Chornobai Andrii MODERN DIPLOMACY IN THE CONTEXT OF GLOBAL CHALLENGES OF THE 21ST CENTURY 222
47. Цимбал С. Ю. ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА ЯК МЕХАНІЗМ ПОЛІТИЧНОГО ВПЛИВУ: ДИСКУРСИВНІ ТЕХОЛОГІЇ, РИЗИКИ ТА ВИКЛИКИ БЕЗПЕЦИ 224
48. Швець С. Л. ЄВРОПЕЙСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ 227
49. Шевчук Я. В. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КРИЗОВИМИ ПРОЦЕСАМИ 230
50. Юрченко М. М. Ніцевич А. С. ДО ПИТАННЯ ПРО МІЖНАРОДНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ 235
51. Юрьев А. М. ПОЛІТИЧНА СТРУКТУРИЗАЦІЯ: ІДЕЇ Й ІНСТИТУТ 239
52. Яковлев Д. В. СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПОЛІТИЧНИМИ КРИЗАМИ: ХРОНОПОЛІТИКА ВОЄННОГО ЧАСУ 244
53. Яковлева Л. І. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: ЛЕГІТИМНІСТЬ ВЛАДИ НА ОСНОВІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ 249

ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

*Хлівнюк Тетяна Петрівна ,
к. політ. н., доцент,
завідувач кафедри соціальної роботи
Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова
м. Одеса*

Концепція соціальної держави бере початок із ідей Бісмарка, Беверіджа та соціал-демократичного напрямку ХХ століття. Вона передбачає, перш за все, забезпечення базового рівня доходів та соціального захисту; безкоштовну чи доступну освіту, охорону здоров'я; гарантії зайнятості та підтримку вразливих верств населення.

Згідно зі статтею 1 Конституції України, держава визначається як суверенна, незалежна, демократична, соціальна і правова [1]. Проте на практиці реалізація принципів соціальної держави в Україні стикається з численними викликами, що зумовлює дискусію про те, наскільки ця характеристика відповідає реальному стану речей. Соціальна держава – це така модель державного устрою, за якої головним пріоритетом є забезпечення гідного рівня життя громадян, соціальна справедливість та рівний доступ до базових благ. Соціальна держава також передбачає активну роль уряду у перерозподілі доходів і соціальному забезпеченні, зменшенні соціальної нерівності [5, с. 57-62].

Наша країна зробила значні шляхи до створення дійсно правової держави. Так, наприклад, нормативно-правова база ґрунтується на статтях Конституції України (ст. 46 та ін.), згідно з якими, які громадянам гарантується право на соціальний захист, включно з підтримкою в разі безробіття, втрати працездатності, старості. Також функціонує цілий комплекс законів щодо соціального страхування, пенсійного забезпечення, охорони материнства тощо.

Держава фінансує низку програм: пенсійне забезпечення (через Пенсійний фонд); допомоги малозабезпеченим, багатодітним сім'ям; програми субсидій на оплату житлово-комунальних послуг. Так, у 2024 році на соціальні видатки в бюджеті було закладено понад 500 млрд грн, що свідчить про високий пріоритет цього напрямку [2].

Законодавство гарантує безкоштовну середню освіту, медичні послуги в межах гарантованого пакету. Державна стратегія «Україна 2030» передбачає розвиток людського капіталу як ключовий пріоритет.

Але, на превеликий жаль, є і серйозні проблеми на шляху створення дійсно соціальної держави з її класичними вимірами, що деякою мірою спростовує реалізацію соціального характеру держави. Так, можна вважати, що однією з таких, можна вважати глобальних проблем, є хронічне недофінансування та неефективність втрачених средств. Попри декларації, соціальні програми часто неефективні або не покривають потреби громадян. Розмір пенсій і допомог залишається нижчим за фактичний прожитковий мінімум. У 2023 році середній розмір пенсії становив близько 4 500 грн, тоді як прожитковий мінімум – понад 6 000 грн. Іншим підтвердженням є нерівність у доступі до послуг. Так, жителі сільської місцевості мають обмежений доступ до якісної медицини, освіти, соціального захисту. Оновлення інфраструктури відбувається повільно.

Продовжується боротьба «з вітряками» – корупцією та бюрократією (у негативному сенсі цього слова. Не за М. Вебером). Так, корупція в сфері розподілу соціальної допомоги, непрозорість нарахування субсидій, неефективне управління соціальними фондами знижують довіру населення до держави та сприйняття її статусу як соціальної.

Значний негативний вплив створено і російською агресією проти України, що суттєво зменшила ресурсну базу держави, збільшила кількість внутрішньо переміщених осіб, зросло навантаження на соціальні системи. Соціальний захист військовослужбовців та їхніх родин потребує окремої уваги [4, с. 12-18].

Варто зазначити, що у країнах ЄС функціонує низка ефективних моделей соціальної держави: скандинавська (Швеція, Норвегія), континентальна (Німеччина, Франція), середземноморська (Італія, Іспанія). Їх об'єднує високий рівень соціального захисту; ефективна податкова політика; тісна взаємодія держави, бізнесу й громадянського суспільства. На жаль, Україна лише частково наближається до цих стандартів, що зумовлює потребу в негайних та ґрунтовних структурних реформах [3, с. 28-36].

Отже, формально (де-юре) Україна має всі ознаки соціальної держави – конституційне визнання, нормативно-правову базу, функціонуючі інституції. Проте фактично реалізація принципів соціальної держави є фрагментарною, часто декларативною та стикається з численними проблемами. На тлі євроінтеграційного курсу держави постає необхідність у трансформації соціальної політики на засадах прозорості, справедливості, ефективності та інклюзивності.

Список використаної літератури:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. ст. 141.
2. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <https://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.05.2025).
3. Ісаєва, Н. (2022). Соціальна держава в Україні: європейські стандарти і вітчизняна практика. Соціальний вимір суспільства. № 3. с. 28–36.
4. Сергієнко, В. (2023). Соціальні виклики України у воєнний період. Економіка та держава. № 11. с. 12–18.
5. Ткачук, А. (2020). Поняття соціальної держави у сучасній політико-правовій науці. Науковий вісник УжНУ. Серія: Право. № 62. с. 57–61.